

Ondrej Dostál, podpredseda OKS, Bratislava

Krajská prokuratúra v Prešove
JUDr. Diana Fabianová
prokurátorka krajskej prokuratúry
Masarykova 16
080 01 Prešov 1

Vec: Sťažnosť proti uzneseniu

V súlade s § 197 ods. 3 a s § 185 a násl. Trestného poriadku podávam v zákonnej lehote ako oznamovateľ sťažnosť proti uzneseniu JUDr. Diany Fabianovej, prokurátorky Krajskej prokuratúry v Prešove zo dňa 20.11.2008 vo veci trestného oznámenia Ondreja Dostála a dipl. Ing. Pála Csákyho na Ing. Jána Slotu pre podozrenie z trestného činu hanobenia národa, rasy a presvedčenia podľa § 423 Trestného zákona (1Kn 225/08). Uznesením bolo moje trestné oznámenie odmietnuté podľa § 197 ods. 1 písm. d/ Trestného poriadku, nakoľko podľa názoru prokurátorky nebol dôvod na začatie trestného stíhania alebo na postup podľa ods. 2 Trestného poriadku (fakultatívna neúčelnosť trestného stíhania). Uznesenie napádam pre nesprávnosť výroku o odmietnutí trestného oznámenia, pretože podľa môjho názoru existujú dôvody pre začatie trestného stíhania.

Predmetom trestného oznámenia boli výroky Jána Slotu, prednesené dňa 5.10.2008 v obci Pavlovce, okres Vranov nad Topľou pri odhaľovaní dvojkríža. Prepis zvukového záznamu je súčasťou odôvodnenia uznesenia. Odôvodnenie uznesenia interpretuje výroky Jána Slotu nasledovne:

„Z dôslednej analýzy výrokov vyplýva, že Ing. Ján Slota slovnou formuláciou „potom prišli tí zbojníci, tí vrahovia a tí, ktorí stavajú po Slovensku tých hnusných odporých turulov...“ oddelil zbojníkov a vrahov od tých, čo stavajú po Slovensku turulov. Nedá sa právne kontrastovať, že tí zbojníci a vrahovia sú „tí, čo stavajú tých hnusných odporých turulov, tých maďarských papagájov...“. Implicitne sa dá o tom uvažovať, lenže podľa právneho poriadku SR za uvažovanie, dedukciu nemožno vyvodit' trestnoprávny postih.“ Uvedené tvrdenie prokurátorky z odôvodnenia uznesenia nie je podľa môjho názoru „dôslednou analýzou“ predmetných výrokov, ale ich účelovou dezinterpretáciou. Z kontextu vyjadrenia Jána Slotu je úplne jasné, že nejde o žiadne rozdeľovanie na dve odlišné skupiny, z ktorých jednu tvoria „zbojníci a vrahovia“ a druhú „tí, čo stavajú tých hnusných odporých turulov, tých maďarských papagájov“, ale o dehonestujúce vyjadrenie na adresu príslušníkov maďarského národa, predkov dnešných Maďarov, ako aj vtáka turula, ktorý je považovaný za jeden z maďarských národných symbolov.

Citujem z prepisu nahrávky č. 2, ktorý je súčasťou odôvodnenia uznesenia: „...my sme Slováci a nás nikto nebude vymazávať z papierov, tí zbojníci, tí vrahovia, a tí, ktorí stavajú po Slovensku tých hnusných odporých turulov, tých maďarských papagájov, a keď my staviame symbol kresťanstva, tak sme opl'uvaní a sme obviňovaní, že robíme niečo pompézne, niečo zlé.“ Z uvedeného prepisu vyplýva, že Ján Slota spomína jednu skupinu, ktorú označuje prostredníctvom prívlastkov zbojníci, vrahovia a „tí, ktorí stavajú po Slovensku tých hnusných odporých turulov, tých maďarských papagájov“. Nie je jasné, na základe, čoho dospela prokurátorka k názoru, že Ján Slota „oddelil zbojníkov a vrahov od tých, čo stavajú po

Slovensku turulov“. Rovnako by sa dalo potom napr. tvrdiť, že oddelil zbojníkov na jednej strane od vrahov a tých, čo stavajú po Slovensku turulov na strane druhej. V prepise vyjadrení Jána Slotu sa však nenachádza nič, čo by naznačovalo akékoľvek oddeľovanie spomínanej skupiny zbojníkov, vrahov a tých, čo stavajú po Slovensku turulov. Nejde teda o žiadne „implicitné uvažovanie“ a „dedukciu“, za ktoré nemožno vyvodzovať trestnoprávny postih, ale o evidentne dehonestujúce a urážlivé vyjadrenia vo vzťahu k maďarskému národu.

Odôvodnenie uznesenia prokuratúry spochybňuje dokonca aj skutočnosť, žeby spomínané dehonestujúce charakteristiky smerovali proti maďarskému národu: „Obdobne v celom postulovanom texte nie je explicitne uvedený pojem „maďarský národ“, sú iba použité adjektíva, ktoré podávatelia môžu p. Slotovi pripisovať, môžu vysloviť domnienku, vyvodzovať, no prisúdenie myšlienky nie je trestno-právne relevantné.“ Aj v tomto prípade ide podľa môjho názoru zo strany prokurátorky o úplne neodôvodnené konštatovanie, keďže v prípade výrokov Jána Slotu nejde o žiadne „vyslovovanie domnienky“, či „prisudzovanie myšlienky“, ale evidentne o vyjadrenia smerujúce k maďarskému národu. Označenie „tí, ktorí stavajú po Slovensku tých hnusných odporých turulov, tých maďarských papagájov“, nemôže byť adresované nikomu inému ako príslušníkom maďarského národa alebo príslušníkom maďarskej národnostnej menšiny v Slovenskej republike. Turul je vták, ktorý je súčasťou maďarskej národnej mytológie. Nikto iný ako Maďari na Slovensku turulov nestavia, ani nestaval. To, že ide o turula ako súčasť maďarskej národnej mytológie, je evidentné aj z toho, že ho Ján Slota nazýva „maďarským papagájom“, čo nenecháva žiadny priestor na pochybnosti o tom, že jeho vyjadrenia smerujú k príslušníkom maďarského národa. Túto skutočnosť potvrdzuje aj fakt, že Ján Slota v uvedenom prejave opakovane spomínal Budapešť („naši susedia z Budapešti, kde tá strapatá pani...“, médiá, ktoré „sú platení z Budapešti“ a pod.).

Označovať mytologický národný symbol za „hnusného odporného turula“ a nazvať ho „maďarským papagájom“ je podľa môjho názoru jednoznačne prejavom snahy dehonestovať, uraziť a hanobiť maďarský národ. Rovnako ako paušalizujúce označenie „zbojníci“ a „vrahovia“ na adresu predkov dnešných Maďarov.

Odôvodnenie uznesenia sa v ďalších pasážach zaoberá problematikou slobody prejavu: „*A fortiori, aj keby doslova menoval maďarský národ, spojil maďarský národ s vrahmi a zbojníkmi, narážame na ďalší právny problém, ktorým je sloboda prejavu.*“ Odôvodnenie uznesenia poukazuje na čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, preambulu Ústavy Slovenskej republiky a čl. 26 Ústavy Slovenskej republiky.

Nie je jasné, z akého dôvodu sa v danej súvislosti spomína preambula Ústavy SR, konkrétne: „*V preambule Ústavy Slovenskej republiky sa uvádza: „... v zmysle cyrilo-metodského duchovného dedičstva a historického odkazu Veľkej Moravy vychádzajúc z prirodzeného práva národov na sebaurčenie, spoločne s príslušníkmi národnostných menšín a etnických skupín na území Slovenskej republiky...“ „my občania Slovenskej republiky uznášame sa prostredníctvom svojich zástupcov na tejto ústave...“* Nič z uvedeného nemá priamy súvis s problematikou slobody prejavu, a preto by bolo vhodné vysvetliť, z akého dôvodu prokurátorka citovala túto časť preambuly Ústavy SR.

Čl. 10 Dohovoru i čl. 26 Ústavy SR sa problematiky slobody prejavu týkajú. Prokurátorka dospieva v tejto súvislosti v odôvodnení uznesenia k nasledovným záverom: „*Sloboda prejavu je jednou zo základných podmienok pokroku v demokratickej spoločnosti a rozvoja každého jednotlivca. Na druhej strane, každý demokratický štát musí chrániť svojich občanov,*

pri posudzovaní nutnosti a vhodnosti medzi slobody prejavu, musia brať do úvahy jeho politickú stabilitu, tiež atmosféru a politické nálady v spoločnosti, tradície, historické skúsenosti, stotožnenie obyvateľov s daným spoločenským systémom, prevládanie náboženstva atď. ... Ak spoločnosť určité formy prejavu tolerovať nemieni, má možnosť tieto postaviť mimo zákon. Zmyslom tohto riešenia je zabrániť ďalšiemu šíreniu intolerantných myšlienok a predísť ich praktickej realizácii.“ Odôvodnenie uznesenia ďalej rozoberá odlišné prístupy k ochrane slobody prejavu v USA a v európskych krajinách a priestor pre obmedzenie slobody prejavu. Uvedené úvahy by mohli byť opodstatnené napr. v rámci parlamentnej diskusie pri schvaľovaní Trestného zákona a posudzovaní otázky, či doň má byť zaradený aj trestný čin hanobenia národa, rasy a presvedčenia. Rovnako by mohlo ísť o relevantný právny názor, pokiaľ by sa oprávnený subjekt rozhodol podať na Ústavný súd SR podnet na preskúmanie súladu ustanovenia § 423 Trestného zákona s podmienkami pre obmedzenie slobody prejavu obsiahnutými v Ústave SR. Nie je však jasný dôvod, pre ktorý sú tieto úvahy zakomponované do odôvodnenia uznesenia o odmietnutí trestného oznámenia vo veci podozrenia zo spáchania trestného činu hanobenia národa, rasy a presvedčenia podľa § 423 Trestného zákona. Pokiaľ zákonodarca zakomponoval do Trestného zákona toto ustanovenie a Ústavný súd SR nerozhodol o jeho rozpore s Ústavou SR, je povinnosťou prokuratúry rešpektovať platný právny stav a posúdiť, či bolo predmetným konaním porušené príslušné ustanovenie Trestného zákona.

V ďalšej časti sa odôvodnenie zaoberá rozsahom hraníc prípustnej kritiky vo vzťahu k politikom: *„Navyše hranice prijateľnej kritiky sú širšie vo vzťahu k politikom ako takým, ako vo vzťahu k súkromnej osobe. Na rozdiel od súkromnej osoby, politik sa nevyhnutne vystavuje prísnej kontrole každého jeho slova a skutku, tak zo strany novinárov, ako aj celej verejnosti a následne musí preukázať vyššiu mieru tolerancie (pozri Vides Aizsardibas Klubs proti Lotyšsku, sťažnosť č. 57829/00, odsek 40, rozsudok z 27.5.2004).*

Je pravdou, že hoci jednotliviec, ktorý sa zúčastňuje verejnej diskusie o veci všeobecného záujmu, nesmie prekročiť určité hranice, najmä ako to bolo uvádzané vyššie, vo vzťahu k rešpektovaniu práv iných, môže si však pomôcť istou dávkou prehánania alebo dokonca provokácie, alebo inými slovami použiť trocha neprimerané vyhlásenia. Ako už bolo vyššie uvedené, hranice prijateľnej kritiky sú širšie vo vzťahu k politikovi alebo politickej strane ako takej, než vo vzťahu k súkromnej osobe. To zvlášť platí pre tento prípad, keď Ing. Ján Slota, politik a predseda politickej strany, je známy pre prudkosť svojich prejavov.“

Uvedené je podľa môjho názoru prejavom úplného nepochopenia širšieho rozsahu prijateľnej kritiky vo vzťahu k politikom. Tento princíp znamená, že politik ako verejne činná osoba je povinný strpieť väčšiu mieru kritiky smerujúcej na jeho osobu zo strany médií a verejnosti, ako by bol povinný strpieť človek, ktorý nie je politikom. V žiadnom prípade nemožno tento princíp vysvetľovať tak, žeby politik mal právo viac kritizovať ostatných ako ktorýkoľvek iný občan. Takýto stav môže nastať iba v prípade výrokov poslancov NR SR, ktoré boli prednesené v NR SR alebo v jej orgáne, za ktoré nemožno poslanca trestne stíhať – čl. 78 ods. 2 Ústavy SR. To však evidentne nie je prípad vystúpenia Jána Slotu v Pavlovciach. Aplikovať princíp širších hraníc prijateľnej kritiky vo vzťahu k politikom by bolo možné napr. prípade, keby niekto kritizoval Jána Slotu ako politika za jeho vyjadrenia v Pavlovciach, prípadne v takom prípade, žeby Ján Slota kritizoval iného politika. Predmetom trestného oznámenia však nebola kritika iného politika zo strany Jána Slotu, ale podozrenie zo spáchania trestného činu hanobenia národa, rasy alebo presvedčenia. Skutková podstata tohto trestného činu nemá žiadnu súvislosť s kritikou vo vzťahu k politikom, neexistuje preto dôvod, prečo by uvedené tvrdenia prokuratúry mali odôvodňovať jej názor, že neexistujú dôvody na začatie trestného stíhania.

Nad rámec vyššie uvedeného možno konštatovať, že označovanie predkov dnešných Maďarov za zbojníkov a vrahov a charakterizovanie maďarského mytologického symbolu ako „hnusného odporného turula“ a „maďarského papagája“ nie je v žiadnom prípade kritikou, ale evidentne snahou uraziť iný národ. Nie je jasné, na základe čoho dospela prokurátorka k názoru, že práve politik si môže pomáhať „istou dávkou preháňania“, „provokácie“, či „neprimeraných vyhlásení“. A občan, ktorý nie je politikom, ani sa nezúčastňuje verejnej diskusie o veci všeobecného záujmu, snáď nemôže? A už vôbec nie je jasné, prečo by ktorékoľvek z vyššie uvedených konštatovaní malo platiť „zvlášť“, teda odlišne ako pre iných občanov, či iných politikov „*pre tento prípad, keď Ing. Ján Slota, politik a predseda politickej strany, je známy pre prudkosť svojich prejavov*“. Vyplýva snáď zo skutočnosti, že Ján Slota je politik a predseda politickej strany a je známy pre prudkosť svojich prejavov, akýkoľvek právny dôsledok vo vzťahu k posúdeniu toho, či svojimi predmetnými vyjadreniami naplnil skutkovú podstatu trestného činu hanobenia národa, rasy a presvedčenia? Má snáď politik a predseda politickej strany právo hanobiť iný národ v širšej miere ako bežný občan? Je skutočnosť, že Ján Slota je „známy pre prudkosť svojich prejavov“ akokoľvek právne relevantná pre posúdenie tejto otázky?

Prokurátorka v odôvodnení uznesenia tvrdí, že Ján Slota chcel predmetnými vyjadreniami „*pritiahnúť pozornosť slovenských občanov na posilnenie a podčiarknutie národnej hrdosti a prebudiť v nich ducha vlastenectva*“. Nie je jasné, na základe čoho sa prokurátorka domnieva, že označovaním niekoho iného za zbojníkov a vrahov a označovaním mýtického národného symbolu za hnusného odporného turula a maďarského papagája, teda zjavným urázaním iného národa možno posilniť národnú hrdosť slovenských občanov a prebúdzat v nich ducha vlastenectva. Národná hrdosť a vlastenectvo nemajú predsa nič spoločné s urázaním iných ľudí, hanobením iných národov a šírením národnostnej neznášanlivosti.

Na základe vyššie uvedeného zastávam názor, že prokurátorka Krajskej prokuratúry v Prešove JUDr. Diana Fabianová, nesprávne posúdila predmetné výroky Jána Slotu, a z toho dôvodu dospela k nesprávnemu záveru, že neexistujú dôvody pre začatie trestného stíhania vo veci trestného činu hanobenia národa, rasy a presvedčenia. Preto považujem jej výrok, ktorým odmietla moje trestné oznámenie, za nesprávny a podávam proti nemu sťažnosť.

Ondrej Dostál

V Bratislave dňa 1. decembra 2008.